

PROSÍM, A KOLIK MNE TO BUDE STÁT ROČNĚ?

David Šmejkal, Viktor Vodička

PROSÍM, A KOLIK MNE TO BUDE STÁT ROČNĚ?

Ing. David Šmejkal, Mgr. Viktor Vodička

OBSAH

PŘEDMLUVA

1. POJEM RPSN A CO ZNAMENÁ
2. NÁKLADY ZAHRNUTÉ DO RPSN
3. PŘÍKLADY Z PRAXE
4. VÝZNAM RPSN PRO SPOTŘEBITELE
5. SLOVO O AUTORECH
6. PRAMENY

3
4
4
5
7
9
9

PŘEDMLUVA

Řada našich dluhů vzniká, protože si jako spotřebitelé chceme dopřát prostě jen to samé, co mají jiní lidé, ačkoli naše příjmy anebo možnost řešit naši finanční situaci se od ostatních lidí v našem okolí mnohdy i podstatně liší. Někdy nejsme dostatečně obeznámeni s možnostmi, které nám přináší kapitálový trh a rozvoj finančních služeb, a vůbec neumíme rozdělit, jakým způsobem se lze i v ČR zajistit a jak se dostat k hotovosti, posoudit. A někdy také vůbec není možné se (např. ve složitých životních situacích) zadlužení vyhnout.

Proto přicházíme s touto publikací a chceme, abychom se jako spotřebitelé, když už se zadlužujeme, chovali rozumně a vybírali si z nabídek, které jsou pro nás spotřebitele nejen férové, ale i výhodné.

Sdružení českých spotřebitelů se problematice zvyšování finanční gramotnosti u nás věnuje dlouhodobě, a to jak široce zaměřené osvětě, tak i konkrétním nástrojům a vzdělávání, a nenechává nás chladnými, že zadlužení v našich domácnostech a sekundární jevy s tím spojené zůstávají v ČR stále velmi nebezpečně vysoké, protože pak neřešíme kvalitu našeho života, ale jsme v běžném životě nuceni řešit mnohem prozaičtější otázky. A zadlužení se v něm stává nejen pro lidi v produktivním věku, ale i pro seniory a lidi s hendikepem jedním z jeho ústředních témat.

Už v roce 2007 jsme společně s Českou spořitelnou založili Poradnu při finanční tísní, o. p. s., která poskytuje spotřebitelům bezplatné poradenství v oblastech oddlužení, osobního bankrotu a dalších otázek, kdy lidé nejsou schopni své dluhy řádně platit. Dnes Poradnu podporují Komerční banka, ČSOB, Raiffeisenbank, ČMSS, Home Credit a UniCredit Bank. Jsme členy etických komisí Asociace finančních zprostředkovatelů a finančních poradců (AFIZ) a Unie společností finančního zprostředkování a poradenství (USF) a vyvíjíme i řadu dalších aktivit.

V této publikaci pochopitelně nemůžeme otevřít všechny otázky, kterým bychom se chtěli na poli finančního vzdělávání věnovat, ale zaměřujeme se v ní na smysl a obsah roční procentní sazby nákladů, a tedy na RPSN, které podle průzkumů Ministerstva financí a České národní banky rozumí jen necelých 17% spotřebitelů, a to ačkoliv je tato sazba současně třetím nejčastějším kritériem (po výši měsíčních splátek a roční úrokové sazbě), podle kterého se u nás v ČR rozhodujeme, zda si vezmeme půjčku či úvěr.

Věřím proto, že nám všem tato publikace pomůže se lépe zorientovat v jednotlivých nabídkách, které pravidelně anebo alespoň čas od času každý z nás dostáváme, a že možná i lépe pochopíme, jaký význam má tato sazba pro naše ekonomické rozhodování.

Tuto publikaci vydáváme ve formátu mnohem lépe přístupném seniorům, jimž je právě v řadě případů určena, a jsem velmi rád, že díky laskavé pomoci a podpoře ČSOB Nadačního fondu vzdělání jsme schopni její obsah přiblížit i našim nevidomým a neslyšícím spoluobčanům.

Děkuji všem, kteří se na vzniku této publikace podíleli, a přeji si, abychom všichni činili zodpovědná rozhodnutí a aby nám v tom tato publikace byla nápomocna.

Mgr. Viktor Vodička, ředitel Sdružení českých spotřebitelů

1. POJEM RPSN A CO ZNAMENÁ

Pojem **RPSN** vyjadřuje **Roční Procentní Sazbu Nákladů** (odtud tedy zkratka RPSN) a udává procentuální podíl, který spotřebitel musí z dlužné částky zaplatit za období jednoho roku v souvislosti se splátkami, správou a dalšími výdaji spojenými s čerpáním úvěru; a je tak z pohledu spotřebitele především číslem, které má spotřebitelé umožnit lépe vyhodnotit výhodnost, resp. nevýhodnost nabízeného anebo poskytovaného úvěru. RPSN je také základním srovnávacím ukazatelem pro výběr úvěru, a to, jak si ukážeme, ukazatelem o mnoho vhodnějším než prostá (roční) úroková sazba.

Roční procentní sazba nákladů se podle zákona č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“), přitom vy počítává podle tohoto vzorce:

$$\sum_{k=1}^m C_k(1+X)^{-tk} = \sum_{l=1}^{m'} D_l(1+X)^{-sl}$$

kde:

X je roční procentní sazba nákladů,

m je číslo posledního čerpání,

k je číslo čerpání, proto $1 \leq k \leq m$,

C_k je částka čerpání k ,

t_k je interval vyjádřený v letech a zlomcích roku mezi datem prvního čerpání a datem každého následného čerpání, proto $t_1 = 0$,

m' je číslo poslední splátky jistiny nebo nákladů,

l je číslo splátky jistiny nebo nákladů,

D_l je výše splátky jistiny nebo nákladů,

s_l je interval vyjádřený v letech a zlomcích roku mezi datem prvního čerpání a datem každé splátky jistiny nebo nákladů,

a zákon k tomuto vzorci, který vychází z evropské Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2008/48/ES, přidává i vysvětlivky a další předpoklady pro užití tohoto vzorce v jednotlivých případech.

A protože ne každý si dokáže pod tímto vzorcem a zákonem uvedenými podmínkami¹ pro výpočet relevantní RPSN něco konkrétnějšího představit, pojďme se společně podívat, jaké náklady tato sazba může vedle úroků obsahovat, a také na některé příklady, které nám ji lépe přiblíží, a nakonec i na výhody, které nám spotřebitelům tato roční procentní sazba nákladů zavedená nejprve evropskou a poté i naší legislativou přináší, stejně jako i na otázku, kolik nás to, pokud přistoupíme na dané úvěrové podmínky, bude stát ročně?

2. NÁKLADY ZAHRNUTÉ DO RPSN

Výpočet roční procentní sazby nákladů u úvěru je vždy založen na předpokladu, že náš úvěr bude trvat po dohodnutou dobu a že poskytovatel i my splníme řádně a včas své povinnosti. Jednotlivé nabídky se ale liší v tom, jaké podmínky a také jaké poplatky (náklady) jsou s čerpáním úvěru spojeny.

Nejčastější náklady, se kterými se můžeme u nabízených úvěrů setkat a které rozhodují o tom, kolik nás to bude stát ročně, pokud si úvěr sjednáme, uvádíme zde:

- poplatky za vyřízení půjčky nebo za uzavření smlouvy (administrativní poplatky),
- poplatky vázící se k posouzení žádosti o úvěr,
- poplatky za převod peněžních prostředků,
- poplatky za vedení účtu nebo za výpisy o stavu úvěru,
- poplatky za správu úvěru,
- první navýšená splátka (akontace),
- u leasingu odkupní cena předmětu,
- v případě nutnosti zaručit půjčku nemovitostí také poplatky za ocenění nemovitosti a za vyřízení zástavního práva na danou nemovitost,
- pojištění schopnosti splácet, apod.

Nejsou to pochopitelně všechny náklady, ale jsou to ty nejčastější a všechny musí být, pokud je poskytovatel úvě-

ru po nás požaduje, zahrnutý do roční procentní sazby nákladů (RPSN).

Pokud to poskytovatel neučiní (anebo pokud máme pochybnosti o správnosti sestavení RPSN), měli bychom kontaktovat orgán dohledu, kterým je Česká národní banka.

POZOR! – do roční procentní sazby nákladů se nezapočítávají naopak náklady, které nám vzniknou v důsledku neplnění některého z našich závazků stanovených v úvěrové smlouvě (např. poplatky za prodloužení splatnosti, poplatky za upomínku, náklady na vymáhání, úroky z prodlení a smluvní pokuty apod.), a ani jiné náklady, než je cena, kterou jsme povinni za poskytnutí služby anebo za koupi zboží zaplatit (např. tedy náklady na notáře apod.).

I u úvěru proto platí, že smlouvu si musíme před jejím podpisem pečlivě přečíst a seznámit se také s jejími dalšími podmínkami.

3. PŘÍKLADY Z PRAXE

Častým názorem je, že o výhodnosti úvěru rozhoduje např. vedle výše měsíčních splátek především roční úroková sazba. Pokud si půjčíme 100 000,- Kč jen na 10% úrok, znamená to, že bychom věřiteli měli vrátit 110 000,- Kč, ale to není jediná skutečnost, která z našeho pohledu rozhoduje o ekonomické výhodnosti takové půjčky.

Firmy, které chtějí skrýt různé poplatky spojené s úvěrem (tzn. s pro nás

¹/ § 133 a 134 a příloha č. 1 k zákonu č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění pozdějších předpisů

méně výhodným úvěrem), nás proto často lákají na nízký úrok, zatímco RPSN je v nabídce anebo v naší smlouvě uvedena jen malým písmem.

Náklady uvedené v předchozí kapitole se totiž do úrokové sazby za poskytnutí úvěru nepromítají, a protože i RPSN je ukazatel uváděný v procentech, dovoluje nám navíc mezi sebou porovnávat i půjčky s různě dlouhou dobou splatnosti nebo odlišnou celkovou výší úvěrů.

Abychom to lépe pochopili, podívejme se na **konkrétní příklady**:

ÚVĚR A

Poskytovatel Úvěru A ve výši 100 000,- Kč nepožaduje po spotřebiteli průběžné splátky ani žádný poplatek za poskytnutí úvěru či za vedení úvěrového nebo běžného účtu. Spotřebitel platí pouze roční úrok ve výši 10 %.

V tomto případě je tedy **RPSN** shodná s ročním úrokem a také s „navýšením“, tzn. s poměrem, o kolik více jako dlužníci celkem zaplatíme, a u úvěru A činí **10,00 %**.

ÚVĚR B

Poskytovatel Úvěru B ve výši 100 000,- Kč s ročním úrokem 10 % rovněž nepožaduje žádný poplatek za poskytnutí úvěru či za vedení úvěrového nebo běžného účtu, ale požaduje po spotřebiteli dluh splatit ve dvou splátkách ve výši 55.000,- Kč (tzn. ve dvou splátkách po půl roce).

V tomto případě činí **RPSN** již **13,60 %**, protože odráží skutečnost, že za stejné celkové náklady je spotřebite-

li poskytnuta horší služba (100 000,- Kč je mu půjčeno jen na půl roku, na dalšího půl roku je mu půjčena už jen zbývající polovina).

ÚVĚR C

Poskytovatel Úvěru C ve výši 100 000,- Kč požaduje jednorázový poplatek za poskytnutí úvěru ve výši 2 000,- Kč a poté každý měsíc během jednoho roku splácet 9 000,- Kč (tzn. 12x uhradit stejnou částku s ročním úrokem ve výši 8 %).

Pro spotřebitele v tomto případě **RPSN** činí **19,95 %**.

ÚVĚR D

Poskytovatel Úvěru D ve výši 100 000,- Kč požaduje po spotřebiteli každý měsíc během jednoho roku splácet jen 8 800,- Kč (tzn. 12x uhradit stejnou částku s ročním úrokem ve výši 5,6 %), ale požaduje také jednorázový poplatek jako odměnu pro zprostředkovatele úvěru ve výši 3 800,- Kč a jinak pak již jen poplatek 50,- Kč měsíčně za vedení a zasílání výpisů z úvěrového účtu.

Pro spotřebitele v tomto případě **RPSN** činí již **20,35 %**, a to i přesto, že oproti poskytovateli úvěru C nám poskytovatel úvěru D nabízí jak nižší měsíční splátky, tak i podstatně lepší úročení dlužné částky.

Záměrně jsme zvolili takové příklady, kde dlužná částka (100 000,- Kč) i celkem splacená částka spotřebitelem za rok (110 000,- Kč) se u jednotlivých úvěrů A, B, C a D neliší, abychom ukázali, jaký význam RPSN pro nás spotřebitele má. I když se roční úroková sazba v jednotlivých případech nemění anebo dokonce výrazně klesá, úvěr se díky

jinému rozložení splátek v čase a různým poplatkům stává drahým, a tedy pro nás nevýhodným. Proto se vyplatí srovnávat a vybírat úvěry podle ukazatele RPSN.

Existují pochopitelně i jiné příklady a i tzv. kalkulačky, jako např.

- **u České obchodní inspekce (ČOI)**
- <https://www.coi.cz/modelove-prikklady-vypoctu-rpsn/>
- **u Finančního arbitra (FA)**
- <https://www.finarbitr.cz/cs/informace-pro-verejnost/kalkulator-rpsn-vypocet-rpsn.html>
- **u Asociace českých stavebních spořitelů (AČSS)**
- <http://www.acss.cz/cz/stavebni-sporeni/metodika-vypoctu-rpsn-uveru-poskytovanych-stavebnimi-sporitelami/>
- **i on-line kalkulatory (Penize.cz atd.),** kde si RPSN můžeme spočítat, ale vždy budou mít jedno společné, a to, že RPSN vyjadřuje pravdivě a úplně celkovou „cenu“ úvěru pro spotřebitele a jeho ekonomickou výhodnost bez ohledu na to, jaká je úroková míra daného úvěru anebo úvěrové nabídky, jaké jsou měsíční splátky spojené s čerpáním úvěru, ale také jaká je (na ročním základu) výše sjednáváného anebo nám nabízeného úvěru.

4. VÝZNAM RPSN PRO SPOTŘEBITELE

Aby se mohli spotřebitelé rozhodovat na základě úplné znalosti věci, měli by před uzavřením úvěrové smlouvy

získat přiměřené informace o podmínkách a nákladech úvěru a také o svých povinnostech, přičemž by měli mít možnost si vzít tyto informace s sebou (domů apod.) a posoudit je.

Pro zajištění co největší průhlednosti a srovnatelnosti nabídek by přitom tyto informace měly zahrnovat především právě RPSN určenou u úvěru stejným nebo obdobným způsobem v celé EU a reprezentujícím danou oblast či segment úvěrového trhu.

Věřitelé by tak pro RPSN měli používat svou obvyklou metodu výpočtu pro daný typ spotřebitelského úvěru v souladu s požadavky náležité profesionální péče, a stejně tak platí, že jestliže jsou spotřebitelský úvěr či jeho zprostředkování nabízeny ať už věřitelem, nebo zprostředkovatelem v reklamě, která obsahuje bližší informace o daném úvěru, musí i reklama údaj o RPSN obsahovat.

RPSN musí být jako procentní sazba uvedena

- před uzavřením smlouvy jako indikativní číslo vysvětlené i na reprezentativním příkladu a poskytnuté nám věřitelem anebo zprostředkovatelem úvěru v dostatečném předstihu před tím, než jsme vázáni úvěrovou smlouvou nebo jejich nabídkou tak, abychom si o výhodnosti úvěru mohli učinit představu a přijmout informované rozhodnutí, zda danou úvěrovou smlouvu na základě nabízených úvěrových podmínek anebo našich preferencí uzavřeme, či nikoli; a
- při uzavírání úvěrové smlouvy již jako konkrétní číslo vypočtené v okamžiku uzavření úvěrové smlouvy; přičemž zde musí být zohledněny všechny konkrétně sjednané podmínky úvěrové smlouvy mezi námi a věřitelem a uvedeny již i veškeré předpoklady použité pro výpočet této konkrétní sazby, stejně jako i veškeré náklady úvěru, ať už jde o úroky, provize, daně, poplatky anebo i náklady na případnou odměnu zprostředkovateli úvěru za jeho služby, pokud úvěr nesjednáváme s věřitelem přímo.

Zatímco před uzavřením úvěrové smlouvy RPSN slouží k tomu, abychom měli všechny informace potřebné ke srovnání ekonomické výhodnosti různých nabídek, což platí i pro případy hlasové telefonní komunikace, při uzavření smlouvy by již RPSN měla jasným a vyčerpávajícím způsobem definovat celkové náklady úvěru pro nás jako spotřebitele, tzn. vyjadřovat takto hodnotu všech závazků (čerpání,

plateb i poplatků) dohodnutých mezi námi a věřitelem.

Neobsahuje-li smlouva o spotřebitelském úvěru informaci o RPSN a nebyla-li nám tato informace poskytnuta písemně, platí, že zápůjční úrokovou sazbou je repo sazba uveřejněná Českou národní bankou, platná v den uzavření smlouvy o spotřebitelském úvěru, což je sazba většinou o mnoho výhodnější než ta, kterou nám věřitel poskytl, a k ujednáním o jiných platbách sjednaných ve smlouvě o spotřebitelském úvěru s ním se nepřihlíží.

A v případě, že je ve smlouvě uvedená RPSN nižší, než odpovídá skutečnosti, snižuje se zápůjční úroková sazba a celková částka, kterou máme zaplatit, tak, aby přesně odpovídaly RPSN uvedené ve smlouvě o spotřebitelském úvěru, tzn. že tyto částky a závazky se snižují tak, abychom ročně neplatili více, než kolik udává právě RPSN.

Závěrem si zde proto dovoluujeme ještě připojit několik zlatých pravidel týkajících se RPSN a úvěrů obecně:

Nepůjčujte si na věci, bez kterých se můžete obejít.

- ➔ **Pokud chcete porovnat výhodnost dvou anebo více srovnatelných úvěrů, jako základní a spolehlivý ukazatel pro srovnání požadujte a použijte RPSN.**
- ➔ **Pokud chcete vědět, kolik vás bude nabízený úvěr stát ročně, připočtete k částce, kterou si od někoho chcete půjčit, násobek této částky a RPSN.**

➔ **RPSN nemusíte umět přesně spočítat. Stačí, pokud porovnáte tyto sazby u dvou půjček mezi sebou a pokud budete vědět, že ta nižší z nich je pro vás ekonomicky výhodnější.**

➔ **RPSN by měla být stejná anebo o něco vyšší než úroková míra. Čím vyšší je rozdíl mezi úrokem a RPSN, tím vyšší opatrnost je při zvažování takové půjčky namíste.**

➔ **Smlouvu si vždy pečlivě přečtete a s jejím sjednáním nespěchejte. Dobře si vše vždy promyslete.**

➔ **Nabízené úvěry vybírejte podle RPSN.**

➔ **Zhotovte si osobní (rodinný) rozpočet a zjistěte, jestli si můžete splátky úvěru dovolit a jestli máte dostatečnou rezervu pro strýčka Příhodu.**

5. SLOVO O AUTORECH

David Šmejkal (*1972), ženatý, dvě děti. Pracoval pro Asociaci textilního, oděvního a kožedělného průmyslu (jako analytik), Tesco Stores (v oblasti IT) a pro Sdružení obrany spotřebitelů (jako předseda). Nyní je ředitelem Poradny při finanční tísni, o. p. s. (bezplatná linka každé pondělí – tel. 800 722 722, www.financnitisen.cz).

Mgr. Viktor Vodička (*1975), právník a ředitel Sdružení českých spotřebitelů. Jeho předchozí aktivity zahrnují: hodnocení dopadů regulace (RIA) v oblastech obrany, zadávání veřejných zakázek, energetiky, dopravy a práv spotřebitelů (2014–2016), financování exportu a metodika rozvoje malého a středního podnikání (2010–2014), koordinace programů vnější pomoci EU (2005–2010), koordinace projektů obnovy Iráku (2003–2005) a přejímání práva EU se zvláštním zřetelem na vnitřní trh EU (2000–2003). V minulosti působil i jako chargé d'affaires a.i. pro Kuvajt a Katar či jako zástupce ředitele odboru mezinárodního práva na MPO ČR. Je ženatý a má čtyři děti.

6. PRAMENY

Závěrečná zpráva z výzkumu k finanční gramotnosti v ČR STEM/MARK pro MF a ČNB (2010).

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS v platném znění.

Zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění pozdějších předpisů.

... barevný svět v tisku

GARAMON
vydavatelství a tiskárna

knihy • prospekty
• katalogy • brožury
• plakáty • kalendáře
• výroční zprávy
• korespondenční
materiály • úřední
tiskoviny • noviny • časopisy
• další polygrafické výrobky

GARAMON s.r.o.
Wonkova 432
500 02 Hradec Králové
tel./fax: 495 217 101
e-mail: garamon@garamon.cz
www.garamon.cz

**Ve spolupráci s Magistrátem vydáváme každý týden
informační zpravodaj města Hradec Králové Radnice,
do kterého zajišťujeme příjem inzerce.**

Radnice - příjem inzerce
tel.: 495 499 086
mobil: 603 234 459
e-mail: radnice@garamon.cz

Český institut pro akreditaci, o.p.s.
„Accredo – dávám důvěru“

Olšanská 54/3, 130 00 Praha 3, tel.: +420 272 096 222, fax: +420 272 096 221, mail@cai.cz, www.cai.cz

Zabezpečujeme akreditaci pro:

- ▶ zkušební laboratoře;
- ▶ zdravotnické laboratoře;
- ▶ kalibrační laboratoře;
- ▶ certifikační orgány provádějící certifikaci: produktů, systémů managementu, osob;
- ▶ inspekční orgány;
- ▶ environmentální ověřovatele programů EMAS;
- ▶ poskytovatele zkoušení způsobilosti.

Přínos akreditace:

- ▶ jistota zákazníka v deklarovanou kvalitu nabídky akreditovaných subjektů;
- ▶ trvalý rozvoj systému kvality v akreditovaných subjektech podporovaný;
- ▶ pravidelným dozorem nad dodržováním akreditačních kritérií;
- ▶ neustálé zvyšování kvality služeb, růst dovedností personálu a lepší technické zabezpečení činnosti akreditovaných subjektů;
- ▶ akreditace je v některých případech nutná podmínka k autorizaci;
- ▶ ekonomický efekt, a to jak z pohledu akreditovaných subjektů a jejich zákazníků, tak i z pohledu ochrany veřejného zájmu;
- ▶ zjednodušený přístup na trhy.

SDRUŽENÍ ČESKÝCH
SPOTŘEBITELŮ, Z. Ú.
CZECH CONSUMER
ASSOCIATION
www.konzument.cz

PUBLIKACE SDRUŽENÍ ČESKÝCH SPOTŘEBITELŮ

PROSÍM, A KOLIK MNE TO BUDE STÁT ROČNĚ?; edice Průvodce spotřebitele,
svazek č. 33, 1. vydání; autoři vydání © Ing. David Šmejkal, Mgr. Viktor Vodička;
předmluva © Mgr. Viktor Vodička, vydalo © Sdružení českých spotřebitelů,
květen 2018. Obálka a grafická úprava Kateřina Tomášková.
Vytiskla tiskárna Studio 66 & Partners s.r.o.

SČS děkuje ČSOB Nadačnímu fondu vzdělání za pomoc a podporu
při vydání této publikace.

ISBN 978-80-87719-63-3 Sdružení českých spotřebitelů, z. ú.

SDRUŽENÍ ČESKÝCH
SPOTŘEBITELŮ, Z. Ú.
CZECH CONSUMER
ASSOCIATION
www.konzument.cz

Sdružení českých spotřebitelů, z. ú.
Pod Altánem 99/103
100 00 Praha 10 – Strašnice
Tel.: +420 261 263 574
E-mail: spotrebitel@regio.cz
www.konzument.cz

